

- Mangfold-planer må lages på nytt

- Samferdselsdepartementet og Nærings- og Energidepartementet fraskriver seg ansvaret for bevaring av biologisk mangfold. Delplanene bør returneres. Det mener Naturvernforbundet. Direktoratet for naturforvaltning kritiserer også planene.

N&M Bulletin

Jens Petter Toldnæs og Signy Svendsen

Høringsfristen for kommentarer til departementenes delplaner til en nasjonal handlingsplan for biologisk mangfold går ut torsdag i denne uken. Det er delplanene fra Nærings- og energidepartementet (NOE) og Samferdselsdepartementet (SD) som får mest kritikk fra Naturvernforbundet (NNV) og Direktoratet for Naturforvaltning (DN). Men også delplanene fra Landbruksdepartementet og Forsvarsdepartementet er så svake at de bør sendes tilbake, mener NNV.

- NOEs delplan bærer preg av at det ikke er gjort noe for-

søk på en helhetlig og samlet vurdering. De enkelte fagavdelingene har tydeligvis sendt inn sine separate innspill som verken har blitt redigert eller vært gjenstand for kvalitetskontroll fra sentral ledelse.

- Tjenesteforsømmelse

Det er særlig Næringsavdelingen og Olje- og gassavdelingen som har gjort en slett jobb. Disse avdelingene mangler både målsettinger og forslag til handling. Og dermed er ikke dette en **handlingsplan**, mener Fredrik Theisen, fagkonsulent i NNV.

- I tillegg går mange avdelinger utrolig langt i å fraskrive seg ansvaret for miljøutviklingen på eget ansvarsområde. Olje- og gassavdelingen har for eksempel en helt egen forståelse av virkeligheten, der petroleumssektorens mulige virkninger på biologisk mangfold avskrives som uinteressante. Jeg vurderer det dit hen at dette er en grov tjenesteforsømmelse fra NOEs side i og med at det ikke har oppfylt den oppgaven regjeringen har pålagt departementet.

Heller ikke SDs delplan oppfyller kravene for en handlings-

plan, mener Theisen.

- Departementet sier at det ikke ønsker å bruke overordnede transport- og miljøpolitiske virkemidler. Delplanen legger dermed opp til å begrense samferdselssektorens virkemiddelbruk til å omfatte planlegging, utbygging og drift og holder overordnede planer, programmer og politikk utenfor.

- Bryter konvensjonen

- Departementet bryter dermed både konvensjonen om biodiversitet og stortingsmeldingen om regjeringens oppfølging av verdenskommissjonens rapport, sier Theisen.

- Jeg leser departementets delplan som en total politisk ansvarsfraskrivelse. Her er man bare opptatt av **hvor** veien skal legges, og diskuterer overhodet ikke om hvorvidt det er miljømessig forsvarlig at veien faktisk bygges.

- Det er selvsagt fint at departementet er opptatt av å minske naturinngrepene når veiene først skal bygges, men det faktum at små og store inngrep ødelegger det biologiske mangfoldet berøres ikke. Ei heller berøres sammenhengen mellom det biologiske mang-

foldet og økningen i transportomfanget og økt forurensning. Det er sterkt kritikkverdig, slutter Theisen.

Lik kritikk fra DN

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i sin høringsuttalelse rettet temmelig likelydende kritikk mot NOE og Samferdselsdepartementet.

- Vi mener at Samferdselsdepartementets delplan er bra på det lokale plan, men det er kritikkverdig at de ikke berører den overordnede trafikkpolitikken, sier Gunn Paulsen ved DN.

Også direktoratet etterlyser en analyse av hvilke effekter planene har på nasjonalt nivå.

- Når det gjelder NOE etterlyser vi, som NNV, en samlet plan. Slik den nå foreligger er den uoversiktlig, sier Paulsen til N&M Bulletin.

Statssekretær Gisle Handeland i Samferdselsdepartementet ønsker derimot ikke å kommentere kritikken som reises i høringsuttalelsene.

- Først etter at vi har mottatt alle høringsuttalelsene og ser dem i sammenheng, vil vi gå ut med en offentlig kommentar, sier Handeland.

Må Norge tillate ozonimport fra EU?

side 3

Norge støttet ikke krav om CO₂-kutt

side 4

- Sletting av U-landsgjeld gir ikke bedre miljø

side 7

Svenskene starter eget miljøfond på børsen

side 8

Natur&Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. redaktør: Jon Knut Berg

Red. sekr: Ole P. Pedersen
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803 50 94602
E-post:
naturvern@oslonett.no
Telefon: 22 71 55 20

Telefax: 22 71 56 40
Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Gan Grafisk.
Trykket på Cycilus, 100
prosent resirkulert papir.
Neste N&M Bulletin kommer
30. september 1994.

Kunne vært bedre...

Forsøket med å plassere et ansvar for bevaring av biologisk mangfold i de enkelte departementene har nesten havarert. Øvelse gjør mester, heter det. Men noen er mindre lærenemme enn andre.

Kritikken som Direktoratet for Naturforvaltning, Fridtjof Nansens Institutt og Naturvernforbundet har båret frem via spaltene i Natur & Miljø Bulletin de to siste ukene, er massiv og fullstendig. Mens Miljøverndepartementet slipper helskinnet fra kritikk, slaktes sektorinteressene i Nærings- og Energi- og Samferdselsdepartementet.

Kjell Opseths store miljødrøm er opplevelseseiene, med trebenker på rasteplassene. Det kan ikke bli mye biologisk mangfold-plan av slikt. Likevel er det grunn til å rose Miljøverndepartementets tanke bak eksperimentet. Bare ved å ansvarliggjøre de enkelte departementene i forhold til overordnede miljøkrav, kan norsk politikk styres inn i riktig farvann.

Derfor kunne man ha håp om at byråkrater og politikere i Jens og Kjells departement hadde satt seg ned for å lære noe mer om biologisk mangfold. Det har de ikke gjort. Tvertimot. – Tjenesteforsømmelse, kaller Naturvernforbundet resultatet.

Resultatet av delplanprosessen fører seg inn i den etterhvert forutsigbare såpeoperaen "Thorbjørn og hans storebrødre". Miljøforvaltningen gjør i mange tilfeller et godt faglig arbeid, men mangler fullstendig den politiske tyngden som trengs for å presse igjennom miljøriktige tiltak i regjeringen.

Dermed strander dette forsøket fra miljøforvaltningen. For hva hjelper det å la veielskerne fortelle hvor flott det er for biologisk mangfold å bygge vei, hvis ingen setter dem grundig på plass etterpå?

Hvis noen husker Rio-konferansen for to år siden, vil de huske at mange snakket varmt om å bevare det biologiske mangfoldet på kloden. Vi nordmenn er dessverre ikke noen foregangsmenn i praktisk politikk. Barskogvernet er alt for dårlig, og massive investeringer til store naturinngrep til lands og til vanns er ikke akkurat med på å sikre fortsatt liv for truede arter i Norge.

Noe godt kan nok komme ut av denne prosessen, men det krever tøff oppfølging. Miljøverndepartementet kan nok gjenta eksperimentet ved en annen anledning, men da bør det være et risikospillet, som lektor Berntsen kan ta fram når Jens og Kjells undersatter ikke gjør leksene sine.

-opp

Gjestekommentar

Norge som foregangsland

Karen Johanne Baalsrud
Medlem av
genteknologinemda

Det norske lovverket om bruken av bioteknologi er nå stort sett på plass. Det skiller seg fra tilsvarende lovverk i de fleste andre land ved å stille krav til at genteknologisk virksomhet skal ha *samfunnsmessig nytteverdi* og være egnet til å fremme en bærekraftig utvikling.

Slik har internasjonale miljø- og solidaritetsinteresser lenge ønsket å vurdere bruken av mange slags teknologiske nyvinninger.

Sagt på en annen måte: Ved siden av de tradisjonelle kravene om god nok sikkerhet, kvalitet og effektivitet, som er de kravene næringslivet stort sett selv vil stille til sine produkter, er det nødvendig å vurdere *samfunnets behov*, det vil si sosiale og økonomiske konsekvenser ved å ta produktet i bruk.

Formuleringene er flotte. Det gjenstår å se hva disse kravene vil bety i praktisk forvaltning. Mens deler av næringslivet synes at et hvert tiltak som det er mulig å tjene penger på må betraktes som samfunnsnyttig og bærekraftig, vil natur- og miljøinteressene stille helt andre typer krav.

I andre land er man også spente på hvordan det norske lovverket vil bli brukt, og hvilke praktiske konsekvenser det vil få. Men med økende grad av forpliktende internasjonalt samarbeid er det klart at vi kan ikke være alene om å slå an tonen. Derfor er det viktig hva EU sier. I kommisjonens nyhetsbrev om bioteknologi, EBIS nr. 2 1994, leser vi:

«EU-kommisjonens hvitebok om vekst, konkurranseevne og sysselsetting anser moderne bioteknologi som et av områdene med størst potensial for nyskaping og vekst.»
...Felleskapet må være

åpent for å revurdere reguleringen av genteknologi slik at en kan få utnyttet potensialet når det gjelder sysselsetting, investeringer og vekst.» Det slås samtidig nokså kategorisk fast at den frykten som har vært for at genmodifiserte organismer skulle ha uønskede effekter på helse og miljø, har vært ubegrunnet. (Vil fagfolk være like raske med å trekke en så bastant konklusjon?) Helse- og miljøinteresser skal selvfølgelig ivaretas, men «en må også ta hensyn til den lovregulering og forvaltning som nyttes hos hovedkonkurrentene, særlig USA.»

Ikke noe om bærekraft

Som en praktisk oppfølging foreslår kommisjonen at de to EU-direktivene om bruk av genmodifiserte organismer forkles, blant annet ved at fareklassene for forskjellige typer organismer omdefineres og at en ikke lenger skiller mellom kravene til forskningsvirksomhet og kommersiell produksjon.

Genteknologien kan by på viktige nyvinninger for mennesker og miljø. Bedre industrielle prosesser og medisinsk diagnostikk kan være eksempler på det. Men i EU-forvaltningen er det rene ord for pengene: *Vekst, konkurranseevne og sysselsetting* er målet – ikke et ord om *samfunnsmessig nytteverdi* eller *bærekraft* på lengre sikt. Derfor vil sprøytemiddelresistens og landbrukskjemi for overproduksjonslandene i Europa være mye viktigere satsingsområder enn kolera-vaksine til flomrammete i Afrika.

Lykke til, lille Norge, i arbeidet med å påvirke verden. Eller må vi moderere uttrykkene i vår nye genteknologilov etter EU-direktivene allerede før vi har fått anledning til å bruke dem?

Må tillate ozonimport fra EU?

Norge kan måtte tillate import av sterkt ozonreducerende stoffer hvis vi blir EU-medlem. EU og Norge har imidlertid ikke begynt å diskutere dette spørsmålet ennå.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Både Norge og EU har vedtatt å forby bruken av ny KFK innen utgangen av i år. Norge har i tillegg forbud mot import av brukt KFK, noe EU ikke har. Ventelig vil det finnes store mengder brukt KFK på markedet i mange år framover. Denne gassen kan brukes om igjen i kuldeanlegg. Det er fare for at all denne KFK-gassen til slutt vil lekke ut til atmosfæren og forårsake svekkelse av ozonlaget. Naturvernforbundet har derfor krevd at den brukte KFK-gassen dras inn fra markedet og ødelegges på miljøforsvarlig vis.

Hittil har det ikke kommet

EU: STIKKPRØVEN

Fram til folkeavstemningen om EU tar vi i denne spalten for oss åtte enkeltsaker, der vi undersøker konsekvensene ved et norsk EU-medlemskap. I forrige nummer tok vi for oss klassiske naturvernet. Denne gangen er temaet stoffer som svekker ozonlaget, det vil først og fremst si KFK, HKFK og haloner.

noen søknader til Statens forurensningstilsyn (SFT) om å få importere brukt KFK til Norge. Men myndighetene regner med at slike søknader vil komme etter at KFK-forbudet trer i kraft.

I strid med Romatraktaten?

I EØS-avtalen fikk Norge lov til å beholde våre nasjonale regler om ozonreducerende stoffer. Men dette skal ifølge avtalen opp til ny vurdering i 1995. Da kan spørsmålet om import av brukt KFK komme opp. Det må da vurderes om et norsk importforbud er i strid med re-

glene om den frie vareflyten. Samme vurderingen må foretas hvis Norge sier ja til medlemskap, ifølge kilder i miljøforvaltningen.

Det er godt mulig at et importforbud vil oppfattes som å være i strid med Romatraktaten om det indre markedet. Med et forbud vil et importert produkt diskrimineres til fordel for et norsk. Etter 1995 er det nemlig fortsatt lovlig å etterfylle med brukt KFK i kuldeanlegg i Norge – på ubestemt tid.

Men uavhengig av vårt forhold til EU, er det mulig at norske myndigheter ønsker å gi tillatelse til import av brukt KFK, for å hjelpe kuldeindustrien i en overgangsfase fram til fullstendig utfasing av KFK-bruken.

Brannslukking

Haloner, som brukes i brannslukningsapparater, er et annet stoff som er meget aggressivt mot ozonlaget. Fra 1. januar i år ble det forbudt å importere både ny og brukt halon til Norge. Fra 1995 blir det også forbudt å etterfylle med brukt halongass.

EU har også forbud mot produksjon og import av haloner fra i år, men har ingen frist for når etterfylling skal være forbudt. Det norske forbudet mot import av brukt halongass er antakelig uproblematisk i forholdet til EU, fordi både norsk og utenlandsk halon blir forbudt.

HKFK er et stoff som brukes som erstatning for KFK i blant annet kuldeanlegg. HKFK bidrar også til svekkelsen av ozonlaget, om enn i langt mindre grad enn KFK. Norges politikk på dette området er å følge EUs mål for endelig utfasing, det vil sannsynligvis si i 2014. Men hvis Norge skulle ønske å gå fortare fram, kan vi få problemer både innfor EØS-avtalen og som EU-medlem. Danmark har nemlig vedtatt å forby stoffet fra 2002, men har blitt anklaget av EU-kommisjonen for å bryte reglene om det indre markedet. Muligens kommer saken opp for EU-domstolen. Dette viser at det er usikkert om Norge i framtiden vil ha mulighet til å innføre strengere krav til ozonreducerende stoffer enn EU.

Ny kamp om EØS-regler

I høst skal norske myndigheter inn i en ny kamp med EU om å få beholde strengere regler for merking av kreft- og allergifremkallende kjemikalier innenfor EØS-avtalen.

N&M Bulletin
Jon Knut Berg

I EØS-avtalen fikk Norge overgangsordning på en del miljøområder der vi hadde strengere regler enn EU. Det gjaldt spesielt kjemikalieområdet. Overgangsordningen skulle gjelde til 1. januar 1995, og nå holder norske ekspertene på med å

forberede forhandlingene om nye EØS-regler. Ekspertene kartlegger hvilke forskjeller som gjenstår mellom Norge og EU på de aktuelle områdene. Norges mål er å opprettholde unntakene.

Det er først og fremst på to miljøområder at Norge har strengere produktregler enn EU: for det første klassifisering og merking av kreftframkallende stoffer. Her har Norge strengere krav til merking av mer enn 30 stoffer. For det andre er det klassifisering og merking av allergifremkallende stoffer. Norge har klassifisert flere stoffer som allergifremkallende enn EU. I mot-

setning til Norge tillater dessuten EU direkte testing av produkter med hensyn til allergifare. Ifølge regjeringens EU-melding fører dette til utilstrekkelig merking av allergifaren ved enkelte produkter i EU.

Overgang som medlem

Forskjellene i merking av kjemikalier var også temaer i medlemskapsforhandlingene mellom Norge og EU. Her fikk Norge fire års unntaksbestemmelser fra det tidspunktet vi eventuelt trer inn i EU.

Et medlemskap vil selvsagt avløse EØS-avtalen, og vi kan hypotetisk sett komme i den

situasjonen at vi får mer vidtrekkende unntak fra EUs kjemikaliereregler som medlem enn gjennom EØS-avtalen. Det er imidlertid lite sannsynlig, fordi i forhandlingene om nye EØS-regler vil de to partene etter alt å dømme skjule til det som ble oppnådd i medlemskapsavtalen.

Greenpeace-tap

Greenpeace i Danmark har mistet mer enn halvparten av sine medlemmer siden 1986, og har i dag bare 18 000 medlemmer, skriver Information.

Miljøkalender

19. – 20. september: NOR-SAS arrangerer spesialavfallskonferanse i Sandefjord.

26. september – 2. oktober: Naturvernforbundet avholder aksjonen «Grønn handling» med blant annet stands utenfor butikker.

26. september – 6. oktober: Europeiske NGOer inviterer til alternativ Verdensbank-markering i Madrid i forbindelse med årsmøtet i Verdensbanken og IMF.

28. september – 1. oktober: Alliance for Northern Peoples for Environment and Development (ANPED) holder sitt årsmøte i Madrid.

7. oktober: Idegruppen arrangerer seminaret Verdensbanken og utviklingsbegrepet med Susan George, Håndverkeren i Oslo.

10. – 11. oktober: Innemiljøkonferansen arrangeres for 4. gang på Lillehammer, Hafjell Hotell.

12. – 15. oktober: VVS-dagene '94 arrangeres på Norges varemesse, Sjølyst.

17. oktober: Norges Forskningsråd arrangerer konferanse om miljøkostnader og energibruk på Hotel Royal Christiania, Oslo.

Omfattende miljøstatistikk

En meget omfattende statistikk-samling om miljø er nå gitt ut på Universitetsforlaget. Boka heter «Naturmiljøet i tall 1994» og er et samarbeid mellom Statistisk Sentralbyrå, Direktoratet for naturforvaltning og Statens forurensningstilsyn.

Boka er på 430 A4-sider, og inneholder blant annet geografisk bakgrunnsinformasjon, årsaker til miljøpåvirkninger og miljøtilstanden i Norge og globalt. Boka avsluttes med et kapittel om virkemidler i bekjempelsen av miljøforringelse.

Norge støtter ikke CO₂-kutt

Norge støttet ikke Tyskland og Danmarks forslag om å skjerpe klimaavtalen under forhandlingene i Geneve. Greenpeace kritiserer Norge kraftig. Innen den neste uken kommer en statusrapport fra regjeringen om norsk klimapolitikk.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Under forhandlingene i Geneve la både Tyskland og Danmark ut følere for å sette frem forslag for å skjerpe klimaavtalen. Følerne fikk ikke noe støtte av Norge i den påfølgende debatten, ifølge miljøvernorganisasjonene som var til stede på konferansen.

I sitt hovedinnlegg la Norge spesiell vekt på «joint implementation» – felles gjennomføring (JI) av klimatiltak.

Ikke mulig uten JI?

Kåre Bryn i Utenriksdepartementet konkluderte i praksis med at det er umulig å få til en CO₂-protokoll uten JI.

"It seems absolutely essential that criteria for the burden sharing are introduced", heter det i den skriftlige versjonen av Bryns innlegg.

– Det ser ikke ut til å være noen motstand lenger mot at JI blir prøvd ut i mindre skala, sier Reinhold Pape i det svenske forurensningssekretariatet.

Men Pape stusser på at Norge nå fremstiller seg som en av drivkreftene i arbeidet for en forbedret klimakonvensjon ved det forrige forhandlingsmøtet.

Nei fra Australia

– Det er mulig miljøbevegelsen ikke har fått med seg de riktige opplysningene, men dette har ikke vært vårt inntrykk, sier

han.

Etter at forhandlingsrunden var over la Australia frem tall som viser at landet ikke klarer å oppfylle klimaavtalen, som krever stabilisering av CO₂-utslippene fra 1990 til 2000.

Australia har et av de høyeste CO₂-utslipp i verden per innbygger, og utslippene vil øke med sju prosent fra 1990 til 2000, hvis landet ikke setter i verk nye tiltak raskt.

Leveringsfrist

Innen 21. september skal også 18 av de første 30 landene som underskrev avtalen levere en statusrapport om sitt klimaarbeid til konvensjonens sekretariat i Geneve. Bare England, Canada og Danmark har levert sine rapporter.

– Danmark leverte sin rapport under forhandlingsmøtet for to uker siden, og det ser ut som om de fleste leverer rett før eller etter at fristen har gått ut, sier Michael Williams ved klimasekretariatet til N&M Bulletin.

Danmark reduserer

I følge Danmarks nasjonalplan skal CO₂-utslippene være sju prosent lavere i 1998 enn i 1990. Ulrik Torp i den danske Miljøstyrelsen sier at Danmark er mer ambisiøs enn dette.

– Vi har som mål å redusere utslippene med 20 prosent fra 1990 til 2005. For andre klimagasser enn CO₂ skal vi stabilisere

sere utslippene fra 1990 til 2000, akkurat slik klimaavtalen krever, forteller Torp. Men verken Danmark eller andre land fremmet noen forslag om å skjerpe klimaavtalen under forhandlingene i Geneve nylig.

Kanskje kommer Norge

Torp vil ikke uttale seg om det er uheldig at så få land oppfyller fristen for å levere inn sine rapporter.

– Ting tar tid, og de tar ofte lengre tid enn man tror, mener Torp.

I Norge har arbeidet med en handlingsplan for klima pågått i flere år. Den skulle vært lagt fram i april, men ble trukket tilbake. Nå sirkulerer den i regjeringens kvartale, mellom politikere og toppbyråkrater i flere departement.

Underdirektør i Miljøverndepartementet, Håvard Tøresen, bekrefter overfor N&M Bulletin at Norge kommer til å levere en «beskrivelse av norsk politikk fram til nå» til klimasekretariatet.

– Man må skille mellom dette og en handlingsplan, som tar for seg framtiden. Dette blir en mer deskriptiv del, og ikke finsliping av policy, sier Tøresen.

Tøresen kan ikke si noe om når denne rapporten blir offentliggjort. Sannsynligvis skjer det etter at den er levert klimasekretariatet i Sveits.

Unikt ozon-forsøk i England

Et unikt forsøk for å finne ut av virkningene av et redusert ozonlag er satt i gang i Storbritannia.

Forskere fra Universitetet i Sheffield skal simulere effektene på planter og insekter ved et svekket ozonlag. 70 forskjellige planter blir badet i kunstig ultra-fiolett lys, tilsvarende et ozonhull.

Like i nærheten er et planteteområde med 700 kvadratmeter tatt i bruk for å simulere drivhuseffekten. Her skal virkningene av ulike temperaturer, fuktighet og CO₂-konsentrasjoner måles. Prosjektet skal vare i fem år. Det er finansiert av blant andre Landbruksdepartementet og EU, skriver Daily Telegraph.

Vil ikke betale nitrogenrens

Kommunenes Sentralforbund (KS) har bedt Miljøverndepartementet (MD) om et møte for å diskutere framdriftsplanene og kostnadene ved nitrogenrensing. Etter det N&M Bulletin forstår, mener flere kommuner at tidsfristen er for knapp. Enkelte kommuner er ikke villige til å ta kostnadene som trengs for å oppfylle deler av Nordsjøavtalen.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Nordsjøavtalen krever en reduksjon av nitrogenutslippene på 50 prosent fra 1985 til 1995. Norge har ikke klart målet frem til nå, men setter igang tiltak

for å oppfylle disse kravene.

En rekke kommuner i Nordsjøområdet vil derfor blitt pålagt å bygge nitrogenreanseanlegg som skal være i drift i utgangen av 1998. Staten gir spesielle tilskudd til disse anleggene, men mange kommuner mener staten bør dekke mer av kostnadene og at fristen er for kort. KS har derfor bedt om et møte med MD for å diskutere situasjonen.

– For mange kommuner betyr dette investeringer i 100 millioners-klassen samtidig som man er redd for dagsbøter dersom tidsfristen ikke holder, sier Per Espeli i KS i en kommentar.

Budsjett-sak

– Hvorvidt det blir økte tilskudd til kommunene, er en sak som vil bli behandlet i forbindelse med budsjettet for 1995. Men det er mulig for kommunene å hente inn penger gjennom økte kommunale

avgifter og lån i Kommunalbanken, sier rådgiver Magny Eggstad i MD.

Påleggene til den enkelte kommune i Nordsjøområdet er gitt som følge av en tiltaksanalyse utført av SFT, mens det var fylkesmennene som fordelte rensekvote til kommunene.

– SFT har funnet fram til de områdene der nitrogenrensing er mest kostnadseffektivt – der vi får mest mulig rensing for pengene som investeres. Utifra dette har vi fordelt rensekvotene på fylkesnivå, og fylkesmennene skal deretter fordele kvotene på kommunene. Det kan sikkert føles urettferdig for de kommunene som vil bli pålagt å bygge reanseanlegg, men det er nettopp derfor staten yter tilskudd. Tre anlegg er nå under bygging, men vi har ennå ikke tatt stilling til hvilke tiltak som vil settes iverk overfor de kommunene som ikke overholder tidsfristen, sier Sigurd Tremoen i SFT.

Kina trenger korn, mye korn

Kinas kornbehov er nå så stort at det er i ferd med å overgå verdens samlede eksportvolum. – Den drastiske nedgangen i Kinas evne til å brødfø seg selv skyldes at industrialiseringen skaper et økende behov for både matvarer og landarealer, sier lederen for Worldwatch Institute, Lester R. Brown.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Aldri tidligere i historien har inntektene til så mange mennesker økt så raskt. Økningen fører til at folk med lave inntekter går fra en ensformig, stivelsesbasert ernæring til en diett som omfatter mer kjøtt,

melk og egg. Dette skaper et enormt kornbehov.

Å produsere et kilo fjærkjøtt krever ti kilo korn. For svin og storfe går det med henholdsvis fire og sju kilo korn per kilo produsert kjøtt. I tillegg til det vanlige kostholdet øker også ølforbruket, noe som krever 370.000 tonn korn dersom hver voksne kineser øker inntaket med en flaske i året.

Vann og areal

Tall fra Worldwatch Institute gir en pekepinn på hva som skjer i et tett befolket land etter en industrialisering. I Japan har de komproduserende areal minsket med 52 prosent. For Taiwan og Sør Korea er tallene henholdsvis 35 og 42 prosent. Samtlige av disse landene måtte importere over 60 prosent av sitt kornforbruk i 1993.

Selv om ernæringsstandarden ikke øker, vil Kinas behov for å importere korn øke enormt. Stadig mer dyrket mark går med til utbygginger. Samtidig har industriens vannbehov ført til at grunnvannsnivået har sunket over store områder, noe som går ut over matvareproduksjonen.

Økt importbehov

I følge Worldwatch Institute kan Kina i løpet av kort tid få behov for å importere over 200 millioner tonn korn. Siden 1980 har kornmengeden på verdensmarkedet ligget på omkring 200 millioner tonn. Dette vil trolig minke i de kommende tiårene, fordi de komproduserende nasjonene selv trenger mer korn.

Vil overvåke skip

Storbritannia foreslår nå at det på alle skip installeres en brikke som kan gi myndighetene på land informasjon om navn, posisjon og rute.

I dag vises skip på radarskjermer bare som små prikker. Hvis et skip forsårsaker alvorlig oljesøl, er det dermed liten sjansen for å bli oppdaget.

– Med et nytt, tvunget informasjonssystem, vil kapteinen være mer forsiktig med å velge farefulle ruter og slippe ut olje, sier den britiske transportministeren Brian Mawhinney, som står bak forslaget, til Reuter.

Arbeidet med å utvikle informasjonssystemet ble påbegynt etter at et britisk fiskefartøy ble rent i senk av et annet skip i den engelske kanalen i 1991. Skipet ble registrert på radaren, men aldri identifisert. Forslaget om automatisk identifisering stod dessuten sentralt i «Donaldson-rapporten», som kom etter Braer-ulykken utenfor Shetlandsøyene.

Informasjonsbrikken vil koste rundt 25.000 kroner, ble det opplyst under en demonstrasjon i hovedkvarteret til FNs skipsfartsorganisasjon (IMO) nylig.

Detektiv i oljesøl

Nå skal det bli lettere å spore tilbake hvor oljesøl langs strendene kommer fra. Skip som dumper olje ulovlig kan vente seg tøffere tider.

På slutten av 1995 skal en tung isotop av hydrogen kunne bevise hvor et oljesøl kommer fra. Ved hjelp av milliarder av kjemiske kjennetegn skal Texas-selskapet Isotag kunne identifisere så og si alle typer væske og gass, skriver New Scientist. Systemet er basert på at Isotag blander i et par liter med væske med spesielle kjennetegn når for eksempel et skip fylles med olje.

Takk for
støtten!

Thor's Kemiske Fabrikker
Nobel Industrier

HYDRO
HAGEBRUK

Vi som jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.

Norsk Jernbaneforbund

PETERSON
NOR-SEKK

POSTBOKS 100 - N-2700 BRANDØY - TLF. 01 33 72 00

Bæreposer og plastfolier av
miljøvennlig polyeten

Tlf. 67 97 94 00

Stem Kr.F.!

Dårlig klima koster penger

Dårlig inneklime er dyrt både for samfunnet og arbeidsgivere. Antallet personer med allergiplager stiger faretruende, og det er tre ganger så mange som dør av astma-anfall hvert år enn i trafikkuulykker. Arbeidstilsynet tar disse signalene alvorlig, og setter inneklimeproblematikken i fokus neste år.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

– Statistisk Sentralbyrås undersøkelse om arbeidsmiljø viser at 25 prosent av de spurte gir inneklimate på sin arbeidsplass stryk-karakter. Folk klager på støv og sigarettøyk, og plages av tørr hals, tørre øyne, tett nese og hodepine. Når vi vet at dårlig luft, støv og forhøyet innetemperatur fører til sløvheter og nedsatt ytelse blant de ansatte, er det innlysende at det lønner seg økonomisk å gjøre noe med problemet. ECON-analyse har lagt fram tall som viser at dårlig inneklime fører til 25 prosent ytelsesreduksjon,

mens det kun koster en prosent av årlige personalkostnader å skaffe bedre innemiljø. Arbeidsmiljøloven krever et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, og det er derfor naturlig at Arbeidstilsynet følger opp.

Det sa den nytilsatte direktøren i Arbeidstilsynet, Ivar Leveraas, da han la fram planene for inneklime-kampanjen.

Tiltak

Bak kampanjen står foruten Arbeidstilsynet Statens Helse-tilsyn, Statens bygningstekniske etat og kommunene. Tiltakene som er planlagt iverksatt er mange, og omfatter blant annet å skjerpe behandling og kontroll av klimaforhold i nybygg og rehabiliterte bygninger. Samtidig skal det informeres bedre – og da spesielt overfor aktørene i byggebransjen og byggeiere. Det vil bli satset ekstra innenfor bransjene vaskerier og renserier, avløp og renovasjon, bygg og anlegg og i visse deler av landbruket. I tillegg skal det finnes frem til bygg der inneklimate er upåklagelig, og la disse stå som gode eksempler til etterfølge.

– Arbeidstilsynets egne lo-

kaler holder ikke mål i så henseende, så ett av tiltakene vi har satt opp i kampanjen er å bedre forholdene i egne lokaler, sa prosjektleder Frode Vattne.

Barn

Barn i barnehager og skolebygg omfattes idag ikke av Arbeidsmiljøloven, men Kommunalhelseetjenesteloven må tas i bruk for å skaffe disse et bedre inneklimate. Ifølge førstekonsulent Lena Skogeng i Statens Helse-tilsyn, vil derfor arbeidet med å tilpasse forskriftene til den nye kommuneloven, vektlegge barnas behov.

– Vi har allerede kartlagt forholdene i skole og barnehager, men vi vil nå gjøre noe aktivt for å sette iverk tiltak. I året som kommer vil vi også intensivere forskningen på sammenhengen mellom inneklimate og helse, sa Skogeng.

Statens Helse-tilsyn har en stund hatt en inneklimatelefon der folk kan ringe for å få tips om innemiljø, og hjelp til blant annet å få kartlagt forholdene i egen bolig.

Strid om miljøutsettelse i vest

Naturvernforbundet i Hordaland (NVH) anklager fylkesmannen i Hordaland, Håkon Randal, for å holde tilbake viktig informasjon om ved det planlagte veiprosjektet «Trekantsambandet» mellom Sveio, Stord og Bømlo.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

I en uttalelse til de berørte kommunene har Randal valgt ikke å vektlegge innsigelser fra sin

egen miljøvernavdeling. Miljøvernavdelingen foreslo andre løsninger for trekantsambandet enn det Vegdirektoratet gikk inn for.

NVH mener at fylkesmannen har plikt til enten å bakte inn synspunktene fra miljøvernavdelingen i sin uttalelse, eller å ta det med som vedlegg. Denne plikten skal etter NVHs mening være nedfelt i et brev som Miljøverndepartementet (MD) sendte til fylkesmennene i 1991.

NVH har oversendt sine anklager til Stortingets energio- og miljøkomité, Administra-

sjonsdepartementet og MD.

Fylkesmann Håkon Randal mener at NVH fullstendig har mistet fotfestet i denne saken. Han sier til N&M Bulletin at han har oppfylt plikten som NVH sikter til, ved at han tok en tidligere uttalelse fra miljøvernavdelingen med som vedlegg til sin innstilling til hovedplanen. Den nye uttalelsen fra miljøvernavdelingen mener han derimot er et internt notat, og at det ved et arbeidsuhell ble kjent utenfor Fylkesmannens dører. MD har så langt ikke behandlet anklagen fra NVH.

- Sletting av gjeld gir ikke bedre miljø!

– Sletting av u-landenes gjeld vil ikke uten videre føre til bedre miljøforvaltning slik miljøvernere ofte hevder. Lånegiverne må stille klare krav til økonomiske og sosiale reformer og til miljøforvaltning til land som søker slik ettergivelse. Først da vil ettergivelse av gjeld resultere i bedre ressurs- og miljøforvaltning.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Det hevder sosialøkonom Stein Hansen overfor N&M Bulletin. Under tittelen «Sletting av u-landsgjelda – et virkemiddel for effektiv miljøforvaltning?» holdt Hansen sitt foredrag som

innledning på u-landsseminaret arrangert blant annet av Senter for utvikling og miljø (SUM).

Motsatt konklusjon

Hansens konklusjon var at det ikke er noen automatikk mellom sletting av u-landsgjeld og en bedre miljøforvaltning. Dette er nærmest en motsatt konklusjon enn den blant annet miljøskribenten og sosiologen Susan George og Brundtland-rapporten har fremholdt. Deres hovedtese er at u-landene vil forvalte miljø og naturressurser på en mer bærekraftig måte om gjeldsbyrden er lettere. Årsaken skal være at behovet for eksportinntekter til å finansiere eksport blir mindre når gjeldsbyrden synker, og dermed letter presset på ressur-

sene.

– Vi kan jo tenke oss en gjeldstynget privatperson som får sin private gjeld slettet over natten. Dersom det ikke knyttes miljøspesifikke vilkår til slettingen av gjelden, vil dette sannsynligvis resultere i økt forbruk i form av flere sydenturer og liknende og dermed igjen økt press på natur og miljø. Det finnes flere parallelle eksempler i nyere historie på at det samme skjer når land får frigitt kapital som tidligere hadde gått til kreditorene.

– I Brasil har vi sett at presset på Amazonas har økt etter at landet fikk bedret økonomi. Mange mente at fattigdommen var årsak til hogging av regnskogen, men disse inngrepene er små sett i forhold til de store inngrepene som for eksempel utbygging av vannkraften og

veier representerer. Tilsvarende eksempler har vi i flere land – blant annet Mexico og Costa Rica, sier Hansen.

Større ansvar

– Dette er selvsagt ikke et argument for å unnlate å avhjelpe u-landenes gjeldskrise, men poenget er at dersom miljøforvaltningen står i fokus, så finnes det andre og mer velegnede tiltak, legger Hansen til.

Han mener et mer effektivt virkemiddel enn gjeldssletting for en mer miljøvennlig utvikling i u-land, vil være at lånegiverne stiller strengere krav til lånetakerne. Dette gjelder både til hvilke typer prosjekter det søkes lån til, og når det gjelder hvilke regimer som får lån.

– Våre miljøkrav inn i IOC

– Miljørapporten Naturvernforbundet leverte til IOC i 1992 begynner nå å få gjennomslag. Slik oppsummerer Olav Myrholt i Prosjekt Miljøvennlig OL forrige ukes IOC-kongress.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Mens Norges nye medlem av den internasjonale olympiske komiteen (IOC), Gerhard Heiberg, poengterte miljø i sine taler foran valget, gjorde de gamle menn også noen vedtak som fremmer miljøets plass i fremtidige olympiske leker.

- Miljøkonsekvenser skal være en permanent faktor i vurderingen av arenaene.
- IOC ser ut til å få i gang et samarbeid med FN's miljøprogram, UNEP, med en ansatt i UNEP som skal arbeide med idrett og miljø. Lille-

hammer-OLs Sigmund Haugsjå er aktuell kandidat.

- IOC lager retningslinjer for idrett og miljø. Disse vil være gjeldende for søkerbyene. Myrholt skal selv arbeide med dette punktet.
- Miljøet skal komme inn i det olympiske charter.
- Det skal arrangeres en miljø- og idrettskonferanse i regi av UNEP og IOC. Den blir sannsynligvis på Lillehammer i 1995.

Gjenbruks-OL

– Miljøbiten i det olympiske charteret er generell, men åpner sannsynligvis også for å bruke OL-anlegg i andre land. Hvis svenskene skal arrangere OL, kan de da for eksempel bruke bob- og akebanen i Norge. Dermed får vi litt OL-gjenbruk.

Naturvernforbundets OL-prosjekt, som ledes av Myrholt, er i avslutningsfasen.

Myrholt mener miljøprosessen i IOC nå er så godt i gang at Naturvernforbundet kan forlate arenaen.

– Det er interessant å se hvor mye vekt man legger på miljø i dag i forhold til før Lillehammer-OL. Vi har vært redde for at det skulle ende opp i bare prat. Men miljøets rolle er blitt institusjonalisert.

Myrholt tror andre lands miljøvernorganisasjoner står sterkere overfor søkerbyene etter arbeidet som er gjort på Lillehammer.

– Søkerbyene har fått et forhold til de frivillige organisasjonene, mener han.

Myrholt skal selv være med og evaluere miljøprofilen til søkerbyene til vinter-OL i 2002.

Frosken overvåkes

Britiske forskere skal nå kartlegge frosken og andre amfibiers tilbakegang over hele verden, skriver Daily Telegraph.

Amfibiedyr er i sterk tilbakegang, uten at man vet hvorfor. Noen steder er det klare årsaker, som i Bedfordshire, hvor 80 prosent av dammene var borte. Amfibien kom tilbake da dammene ble gjenopprettet.

Bilskatt i Firenze

Myndighetene i Firenze skal kreve 15 kroner i bompenger av folk som kjører bil inn til byen. Avgiften gjelder bare de som ikke bor i sentrum, og skal innføres for å beskytte de mange historiske monumentene i renessansebyen, skriver The Times.

Takk for
støtten!

NSB Persontrafikk
Salgsområde Bergen
Strømt. 4
5015 Bergen

NSB Bane
Region øst

NSB Bane
Region vest

NSB Bane
Region sør

NSB Bane
Region nord

NORD

DENTOR AS

LÅGAVEIEN 10
POSTBOKS 226, 3251 LARVIK
Telefon (034) 85 115 - 85 207
Telefax (034) 85 870
Bank giro: 6278.05.14719

ANNONSEPLASS?

RING
22 71 92 20

NHO roser svensk miljøfond

Sveriges største frittstående fondsforvalter, Banco Fonder, starter i løpet av få uker Svensk Miljøfond. Aksjefondet vil basere seg på de 30 børsnoterte selskapene som er best egnet til å møte den strukturforandring en økende miljøbevissthet vil føre til. Fagsjef Bjørn Sveen i NHO stiller seg svært positiv til tiltaket.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Aksjefondet vil basere seg på de 30 børsnoterte selskap som best er egnet til å møte den strukturforandring en økende miljøbevissthet vil føre til.

Utvelgelsen, som blir foretatt av miljøorganisasjonen Det Naturlige Steget, foregår etter tre hovedprinsipper. Det blir vurdert hvor mye naturressurser den enkelte bedrift forbruker, men i tillegg legges det vekt på om dette er passet inn i en kretsløpstankegang. De to andre hovedkravene baserer seg på hvordan den enkelte bedrifts produkter og produksjon til-

fredstiller miljøkravene, og hvor framtidssrettet bedriften er.

Må følges opp

– Flott at miljøvernet smitter ut til andre samfunnssegmenter enn aktivister, byråkrater og miljøingeniører, sier fagsjef Bjørn Sveen i NHO.

– Like viktig er det at kapitalinteressentene blir hjulpet til miljøbevissthet og handling, slik barn er blitt gjennom Blekkulf og forbrukere gjennom Svanen. Hvis ikke det følges opp kan det bli en flopp.

En upolitisk miljøvernminister?

DEBATT

Steinar Lem, Framtiden i våre hender

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen skriver i sin gjestekommentar i herværende, utmerkede Bulletin at jeg undergraver folks handlingsvilje og underkjenner deres makt som forbrukere. (Han mener vel ikke «handlevilje»?) Grunnen er at jeg i min bok «Den tause krigen» – som vesentlig er et kanonskudd mot regjeringen Brundtlands vekstpolitikk – hevder at miljøbevegelsen er for engasjert i de grønne småtingene. Berntsen antyder faktisk at slike påstander er en grunn til synkende medlems-tall i miljøbevegelsen. Helt trefende er denne analysen neppe – Framtiden i våre hender hadde i fjor oppgang i medlemstallet.

All forandring kommer ned-enfra, skriver Berntsen videre, og viser til arbeiderbevegelsen. Er det derfor regjeringen fører en ynkelig miljø- og solidaritetspolitikk – fordi den venter på at folket skal marsjere foran? Arbeiderbevegelsen drev iallfall med politikk. Hvis den som en hovedstrategi hadde oppfordret folk til å gå sammen

på dugnadsbasis for å gjøre bo- og arbeidsmiljøene til fattig-folk triveligere, og oppfordret den enkelte arbeider til å selge sin arbeidskraft dyrere, ville mye av den politiske kraften fordampet. Arbeiderbevegelsen tenkte stort.

Små ting bør få litt oppmerksomhet. Store ting bør få stor oppmerksomhet. Og sammenhengen må formidles. Det er problematisk hvis f.eks. Miljøheimvernet – som søker medlemstallet, lett nok når det er gratis – ifølge oppslag i Aftenposten nettopp, ikke snakker om de store spørsmålene. Hvorfor da resirkulere osv? Etter ti år med det, er kanskje energiforbruket økt med over 20 prosent. Sånt kan gi handlingslammelse.

Berntsen tror på forbrukermakt. Det blir lett å individualisere et politisk problem – i stedet for forbud og økte priser på produkter vi skal ha mindre av, må forbrukerne slåss i en jungel av varer. Og en ting nytter iallfall ikke: Å gi folk høyere lønn, og så be dem senke totalforbruket av miljøgrunner. Men vi må ned i totalforbruk. I dag tror mange at vi kan kjøpe oss grønt inn i et miljøsamfunn.

Miljøbevegelsen trenger mangfold. Men etter mitt syn har det politisk bekvemme hverdagsmiljøvernet fått for stor oppmerksomhet. Det bør bedrives, men ikke som hovedstrategi. Og det må bedrives på en måte som ikke skaper inntrykk av at det er på den arenaen kampen står.

EU vurderer PCP på nytt

EU-kommisjonen skal på nytt vurdere om Tyskland skal få ha strengere regler for bruk av giftstoffet PCP enn resten av unionen, melder Reuter.

Tyskland har tidligere fått lov til å beholde strengere regler, en avgjørelse som ble avvist av Europadomstolen i mai.

Ny redaktør

Jon Knut Berg er ansatt som ny redaktør i Naturvernforbundet. Signy Svendsen har sluttet som journalist i Natur & Miljø. Hun erstattes av Jens Petter Toldnæs, som kommer fra jobb som redaktør i Blekkulf.

Takk for støtten!

RINGØEN

KVALITET
Postboks 4584 Grim - 4602 Kristiansand S.

TUDOR SØNNAK AS
Tudor Battery Group

Bergen trykk as

BIT
Elektronikk

BIT Elektronikk A.S.
Smedevingen 4
Postboks 194
1380 NESBRU
Tel. 66 98 13 70
Fax 66 98 13 71

FØRST MED DE
LOKALE NYHETENE!

Akershus

ROMERIKES BLAD

Avd.kontor: Jessheim Tlf. 63 97 00 10
Eidsvoll Tlf. 63 96 23 90
Årnes Tlf. 63 91 04 40
Bjørkelangen Tlf. 63 85 60 10
Lørenskog Tlf. 67 97 20 00

Hovedkontor:
Lillestrøm
Tlf. 63 81 81 90

Vest
Agder
Energiwerk

Vi tenker miljø -
og vektlegger miljøvennlig drift av
våre 30 kantiner og serveringssteder
for studentene i Oslo

STUDENTKAFÉENE AS
Boks 94 Blindern, 0314 Oslo

La oss snakke om det!

28. november skal du si JA eller NEI til norsk medlemskap i Den europeiske union. Så la oss snakke om det; innholdet i Maastricht-traktaten og oppbyggingen av EU-systemet. Det beste grunnlaget for et JA eller NEI er bred kunnskap. Hos Senterpartiet får du:

- ☐ Traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap (Roma-traktaten)/Traktaten om Den europeiske union (Maastricht-traktaten). 164 s. Gratis.
- ☐ Senterpartiets EU-håndbok. 264 s. Kr 100,-
- ☐ Oversikt over EF, EU og EØS (studiehefte). 142 s. Kr 60,-
- ☐ Best når det selger – en kritikk av EU-systemet. 24 s. Gratis.

Folkeavstemningen endrer ingenting på Stortingets sammensetning, det kan du først gjøre ved valget i 1997. Likevel har mange uvisst stor interesse for Senterpartiets alternativ. Så la oss snakke om det også! Hos Senterpartiet får du:

- ☐ Senterpartiets program 1993-1997. Lokalt ansvar – globalt samarbeid (nynorsk/bokmål). 42 s. Gratis.
- ☐ Senterpartiets ideologiske utfordringer (studiehefte). 130 s. Kr 90,-

Ja takk, jeg bestiller:

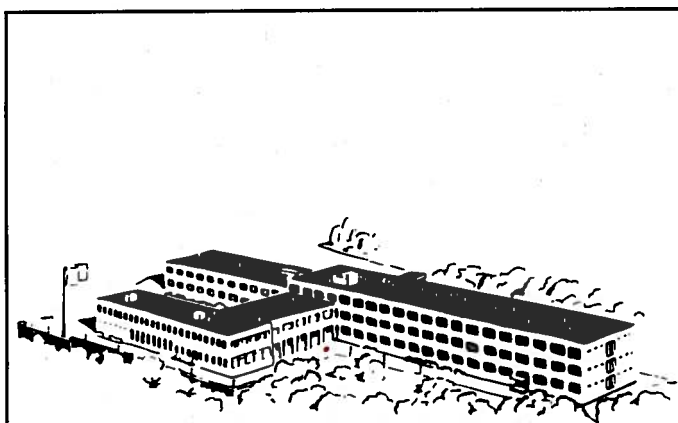
Navn:

Adresse:

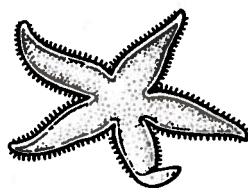
Postnr./sted:

Send bestillingen til: Senterpartiets Hovedorg.,
Pb. 6734 St. Olavs pl., 0130 Oslo.

NARVIK INGENIØRHØGSKOLE

Sjöstjerner, Asteroidea, klasse av pigghuder som har flat, stjerneformet eller femkantet kropp med sugeføtter på undersiden av armene. Munnen sitter midt på undersiden og fører inn til en sekkformet mage. De fleste sjöstjerner er rovdyr som lever av skjell, krabber og andre bunndyr. Noen av artene har så stor regenerasjonsevne at de kan danne en ny stjerne fra en enkelt arm. I norske farvann finnes ca. 40 av ca. 2000 arter.

Sjöstjerner, sjøpinnsvin og kråkeboller tar pulsen på havmiljøet ved å fungere som et slags miljøtermometer. Der de finnes er det sunne omgivelser.

Vi som har vårt virke i tilknytning til havet forstår hvor viktig det er å ta vare på det miljøet som er grobunn for alt liv.

 NORGES REDERIFORBUND
Postboks 1452 Vika, 0116 Oslo.
Telefon: 22 41 60 80. Telefax: 22 41 50 21.

Skift bensin!

Spar miljøet.

Vår nye bensin forurensar vesentlig mindre enn konkurrentene.
Be om dokumentasjon på våre stasjoner.

TEXACO

Akershus fylkeskommunes miljøvernpris 1994

Akershus fylkeskommune skal dele ut sin miljøvernpris for 1994, og ønsker å motta forslag på egnede kandidater. Prisen kan gis til enkeltpersoner, grupper, lag og foreninger, bedrifter, kommuner eller offentlige etater som har gjort en spesielt verdifull innsats for natur- og miljøvern i lokalmiljøet, kommunen eller i fylket.

Akershus fylkeskommunes miljøvernpris består av et litografi og et stipend på kr 10.000,- for enkeltpersoner og kr 30.000,- for lag, foreninger og bedrifter m.v.

- Skriftlig forslag på kandidater med begrunnelse må være postlagt senest 15. oktober 1994. Forslag sendes til:

Fylkesrådmannen i Akershus,
Schweigaards gate 4, 0185 Oslo.

**Akershus
fylkeskommune**

HELLIK TEIGEN A/s
Jern og metallforretning

*Gjennvinning av
bilvrak, hvitevarer,
datautstyr og alle andre
typer stål og metaller.*

HELLIK TEIGEN AS
POSTBOKS 2, LOESMOVEIEN 1
3301 HOKKSUND

Tlf: 32 75 36 22 • Fax: 32 75 44 84

**Ren Norsk Energi
har nå funnet
sin plass.**

Energiforsyningens
Fellesorganisasjon
EnFO

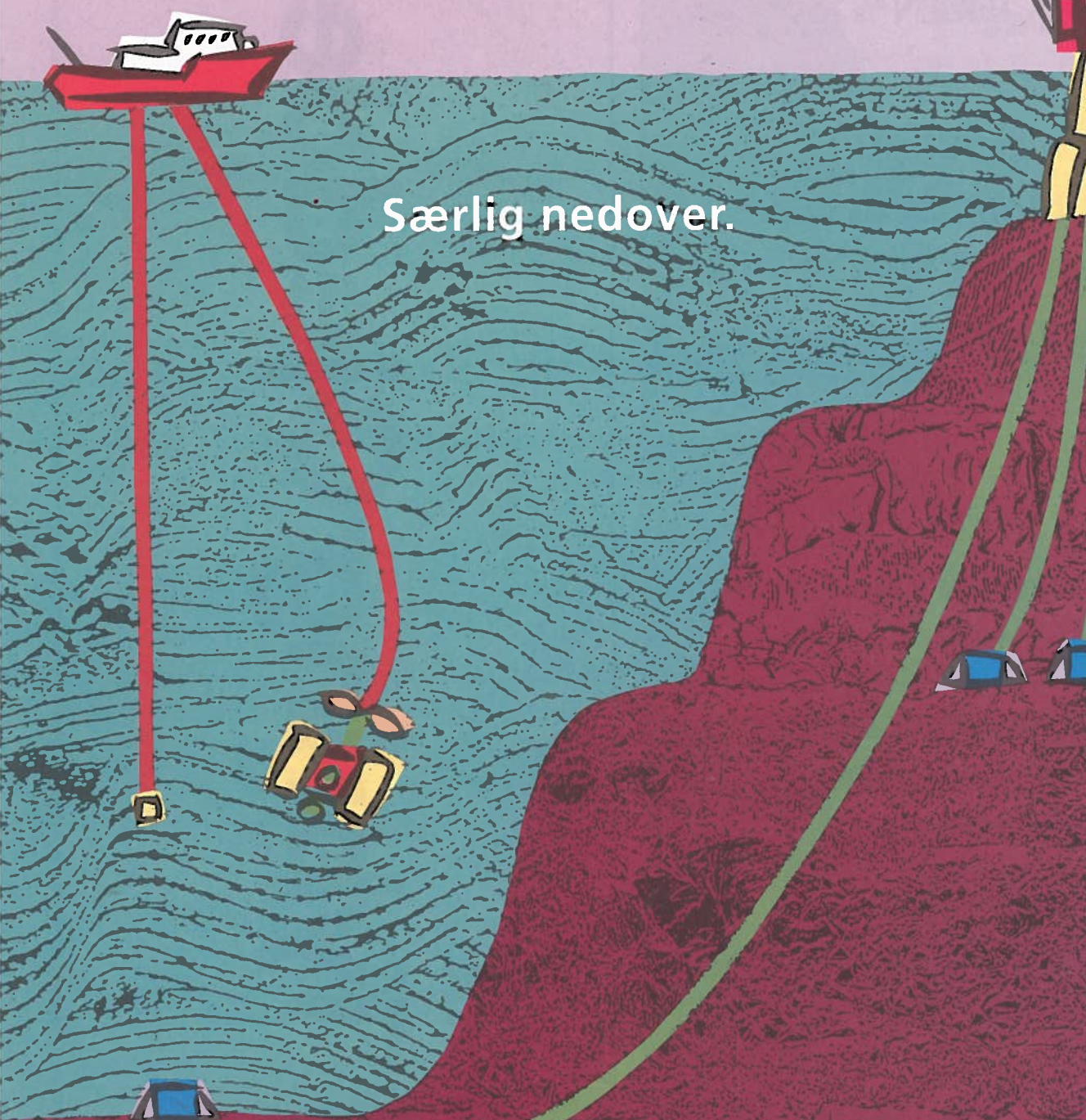
Telefon sentralbord: 67 11 91 00
Telefaks: 67 11 91 10
Adresse: Granfos Næringspark,
Vollsveien 13 I (Fossbygget)
Postboks 274, 1324 Lysaker

Tybring-Gjedde

Nivået på Statoils teknologiske løsninger går stadig oppover.

Særlig nedover.

I Statoil regner vi med å spare én milliard kroner ved å standardisere havbunnsrammer ved utbygging av satellittfelt, bl.a. på Statfjord-satellittene, samt på Loke og Sleipner Øst. Senere vil felt som Troll Vest, Smørbukk Sør og Snøhvit

likehold gjennomført helt uten dykk holdsvi 280 og 180 meters dyp - og p

Og vi skal enda lenger ned! Uten Nigeria planlegger vi boring på ne meters dyp, og her hjemme skal V utføres på et tilsvarende dyp